

วารสารอิเล็กทรอนิกส์
ทางการศึกษา

OJED, Vol.9, No.2, 2014, pp. 59-72

O J E D

An Online Journal
of Education

<http://www.edu.chula.ac.th/ojed>

การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐาน
ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5

THE DEVELOPMENT OF AN ENHANCEMENT PROGRAM ON EMOTIONAL DEVELOPMENT OF
ELEVENTH GRADE STUDENTS BY USING TEAM-BASED LEARNING

นายศิริสิน ฟุ้งสกุล *

Sirasin Fungsakul

อ.ดร.วรรณิ เจตจำนงนุช **

Wanee Jetchamnongnuch, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 2) เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนันทวิทยาที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2556 จำนวน 60 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐาน จำนวน 30 คน และ กลุ่มควบคุมที่ได้รับการเรียนการสอนแบบปกติ จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดพัฒนาการทางอารมณ์ โปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) โปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนได้มีการกระทำร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันภายในทีม และระหว่างทีม โดยมีขั้นตอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 ชี้แจงจุดประสงค์ของการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐาน ขั้นที่ 2 แบ่งกลุ่มนักเรียนโดยมีขนาด 5-7 คน ขั้นที่ 3 ทำการทดสอบ RAT ขั้นที่ 4 อภิปราย และ ขั้นที่ 5 สะท้อนผล 2) หลังจากได้รับโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังการทดลองและระยะติดตามผลการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

* นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: fungsakulsi@gmail.com

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: wanee_krukim@yahoo.com

ISSN 1905-4491

Abstract

The purposes of this research were:- 1) to develop the enhancement program on emotional development of eleventh grade students by using Team-based Learning, 2) to study the effects of the enhancement program on emotional development of eleventh grade students by using Team-based Learning. The participants comprised 60 eleventh grade students from Nonsiwittaya School who were enrolled in the 2013 academic year. The participants were allocated into two groups: which was an experimental group that was received the program on emotional development and a control group that was not received the program on emotional development. In each group are consisted of 30 students. The research instruments were an emotional development questionnaire and the enhancement program on emotional development of eleventh grade students by using Team-based learning. The data analysis was analyzed by Means standard deviations and t-test was used in the comparing of data analysis.

The results were as follows: 1) the enhancement program on emotional development by using Team-based Learning is the learning organization process that focus on the students working together and having interaction to each other in team and the other teams, by following five steps (1) informing the purpose of learning (2) making team (3) RAT test (4) group discussion and (5) Reflection 2) After receiving the program, the experimental group students in the stage of posttest and follow-up test had higher emotional development test average scores at .05 level of significance.

คำสำคัญ: การเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐาน/พัฒนาการทางอารมณ์

KEYWORDS: TEAM-BASED LEARNING/EMOTIONAL DEVELOPMENT

บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบันมีปัญหาของนักเรียนเกิดขึ้นให้เห็นบ่อยครั้งและมีความรุนแรงมากขึ้นจนกลายเป็นปัญหาสังคมซึ่งมีเรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งกันในสังคม ซึ่งทุกฝ่ายจำเป็นต้องร่วมมือกันและเร่งดำเนินการแก้ไขให้ความช่วยเหลือกันอย่างจริงจังเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและการศึกษาของเยาวชนไทยให้ดีขึ้น โดยปีพุทธศักราช 2554 กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขได้มีกิจกรรมรณรงค์ให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไปได้รู้จักเข้าใจวิธีการจัดการและควบคุมอารมณ์มากขึ้น โดยทั่วไปเยาวชนไทยกลุ่มอายุ 13 ปี - 20 ปี มีภาวะเสี่ยงต่อการเป็นโรคซึมเศร้าและภาวะเครียดโดยไม่รู้ตัวเกือบ 200,000 คน จากการใช้แบบประเมินจุดแข็งและจุดอ่อน (Strengths and Difficulties Questionnaire: SDQ) และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา และพบว่าปัญหาของเยาวชนมาจากความสัมพันธ์กับเพื่อนซึ่งถูกพบมากถึงร้อยละ 73.5 ส่วนปัญหาความก้าวร้าวของเยาวชนถูกพบรองลงมาร้อยละ 25.6 นอกจากนี้ปัญหาสมาธิสั้นและอยู่ไม่นิ่งและปัญหาด้านอารมณ์ของนักเรียนและเยาวชนถูกพบเป็นร้อยละ 13.9 และ 10.4 ตามลำดับ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนมาจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ สาเหตุจากอารมณ์ของตัวนักเรียนและสาเหตุจากบริบทของสังคม ในขณะเดียวกันจากการสำรวจเพิ่มเติมจากกลุ่มผู้ปกครองจำนวน 1,050 คน พบว่าปัจจัยที่ส่งเสริมความรุนแรงทางอารมณ์และจิตใจของนักเรียนและเยาวชนมาจากสื่อต่าง ๆ และการขาดความสามัคคีกันในหมู่สังคมรวมถึงความห่างเหินกันของสมาชิกในครอบครัว สาเหตุปัญหาเหล่านี้จึงถือเป็นสัญญาณอย่างหนึ่งของการบกพร่องภาวะทางอารมณ์ส่งผลให้บุคคลเหล่านั้นขาดความสามารถในการจัดการทางอารมณ์หรือการควบคุมอารมณ์ของตนเองให้ไปในทางที่เหมาะสมและถูกต้องได้ การพัฒนาประเทศไทยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) จึงได้เน้นการพัฒนาคนให้เป็น

ศูนย์กลางทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และจิตใจ ซึ่งจะเป็นพลังพื้นฐานในการสร้างพลังในครอบครัว ชุมชนและสังคมส่งผลต่อการพัฒนาประเทศโดยรวมอย่างสันติ (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2554) การพัฒนาคนให้มีความพร้อมทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และจิตใจต้องอาศัยทักษะการทำงาน ร่วมกัน เพราะถือเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างหนึ่งที่สำคัญสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นการเปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกระบวนการกลุ่มซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ ปรับตัวในการเข้ากับสังคมได้ดี และเติบโตไปเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพในสังคมต่อไป การทำงานร่วมกัน เป็นการระดมความสามารถและสติปัญญาที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลมาช่วยกันคิดช่วยกันทำจึงทำให้เกิด ความคิดที่กว้างและรอบคอบมากขึ้น เมื่อนำมาประสานกันจะช่วยให้การทำงานที่ใช้ความสามารถอย่าง หลากหลายสามารถดำเนินไปด้วยดี(ทิตินา เขมมณี, 2551) จากการศึกษาแนวทางในการพัฒนาความสามารถ ทางอารมณ์ พบว่าสามารถทำได้โดยอาศัยวิธีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ โดยการเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงกิริยา ท่าทางต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรมและมีการติดต่อสื่อสารกันทันทีแทนการบอกให้รู้หรือทำให้ดู เช่นการอภิปราย กลุ่ม การสวมบทบาท การจำลอง สถานการณ์ต่าง ๆ การให้เล่นเกม ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดง ความรู้สึกและอารมณ์ที่ต้องการได้ ควรมีการเสริมสร้างกำลังใจโดยการให้กำลังใจและคำชมอย่างต่อเนื่อง ระหว่างการทำกิจกรรมกลุ่มโดยมีคณคอยให้คำปรึกษาและให้กำลังใจ (Goleman & Boyatzis, 2003) ดังนั้น โปรแกรมการจัดการศึกษาสำหรับการเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึง การพัฒนาทางด้านอารมณ์ และจิตใจ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานเป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนจะมี โอกาสการเรียนรู้และเกิดการค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันจากการร่วมมือ กันในการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ การทำงานด้วยกันเป็นทีมเล็กโดยผลความสามารถและผลการเรียนของแต่ละ คน การเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานจึงเป็นกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่เกิดปฏิสัมพันธ์ กันภายในทีมและระหว่างทีมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและมี ความหมายและเกิดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์พร้อม ๆ กับการเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านการ ทำงานเป็นทีม ซึ่งการเรียนรู้เป็นทีมเป็นการเน้นการเรียนที่ให้ผู้เรียนโดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้มีการรวมกลุ่มกันเป็นทีมเพื่อเน้นการพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ และจิตใจรวมไปถึงการปรับตัวและ ทักษะทางสังคม เนื่องจากในช่วงวัยรุ่นจะมีการเรียนรู้บทบาททางสังคมและเริ่มมีการกระทำจากการมี ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนมากขึ้นรวมทั้งเป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการและมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่อาจเป็นส่วน สำคัญของการแสดงออกทางอารมณ์ต่อสังคมที่แตกต่างกัน (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2556) ดังนั้นในการจัด กระบวนการเรียนที่สำคัญคือ การจัดทีมต้องมีความเหมาะสมโดยแบ่งทีมย่อยตามความสามารถอย่าง หลากหลายซึ่งมีขนาดสมาชิกจำนวน 5 -7 คน ผู้เรียนต้องมีความรับผิดชอบในเรื่องการเตรียมตัวของผู้เรียนแต่ ละคนก่อนเริ่มเนื้อหาการเรียน การบ้านหรืองานที่ได้รับมอบหมายควรได้มาจากการเรียนรู้และการพัฒนา ผู้เรียนจะต้องได้รับการสะท้อนกลับทันทีหรือบ่อยครั้ง (Michaelsen & Sweet, 2011)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานมาใช้ในการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นช่วงที่กำลังอยู่ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของพัฒนาการที่จะเป็นผู้ใหญ่ (เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์, 2551) และในวัยนี้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อเป็นการเปิดโอกาสที่จะรับผิดชอบในเรื่องของตนเองร่วมกัน มีโอกาสทดลองวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ ๆ และเรียนรู้จากข้อผิดพลาดซึ่งกันและกัน ซึ่งจะมีความชัดเจนในเรื่องการใช้เหตุผลมีการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน มีการรู้จักโลกมากขึ้นจึงทำให้ทราบว่าตนเองมีความสามารถด้านใดซึ่งจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าของตนเองมากกว่าเดิมและเป็นการยกฐานะของตนเองในกลุ่มเพื่อน ทั้งยังสามารถทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองในการปรับตัวและใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข และเป็นช่วงที่มีพัฒนาการด้านต่าง ๆ เจริญเกือบถึงขั้นขีดสุด เรียกได้ว่าเป็นวัยที่มีความสมบูรณ์ทั้งพัฒนาการทางร่างกาย พัฒนาการทางสติปัญญาและพัฒนาการทางอารมณ์ ซึ่งพัฒนาการด้านต่าง ๆ ดังกล่าวอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน ยกเว้นพัฒนาการทางอารมณ์ที่อาจแตกต่างกันได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5
 - 2.1 เพื่อเปรียบเทียบคะแนนพัฒนาการทางอารมณ์ของกลุ่มทดลองระหว่างก่อน และหลังได้รับโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5
 - 2.2 เพื่อเปรียบเทียบคะแนนพัฒนาการทางอารมณ์ระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานกับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติหลังได้รับโปรแกรม และระยะติดตามผล

สมมติฐานการวิจัย

โปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ที่จัดให้ได้มีการกระทำร่วมกัน การมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันภายในทีม โดยมีเป้าหมายที่จะช่วยให้สมาชิกภายในทีมมีความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองและการแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม รวมถึงสามารถอยู่ร่วมกันหรือทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Michaelsen, 2008)

โดยมีขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. นักเรียนต้องมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง
2. แบ่งกลุ่มเพื่อจัดทีมนักเรียนโดยมีจำนวนสมาชิกภายในทีมจำนวน 5 ถึง 7 คน
3. นักเรียนทำการทดสอบ RAT ซึ่งจะทำการทดสอบเป็นรายบุคคล (IRAT) และทำการทดสอบเป็นทีม (GRAT)
4. เปิดโอกาสหรือให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนและยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกในทีมคนอื่น
5. นักเรียนได้ตระหนักถึงเนื้อหาที่ได้เรียนรู้ การประยุกต์ใช้เนื้อหาจากการเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์

ที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ

พัฒนาการทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการจัดการอารมณ์ของตนเองและการรับรู้ความสามารถทางอารมณ์ของบุคคลอื่นเพื่อเข้าใจและยอมรับในความเป็นจริงในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นได้ง่ายโดยมีองค์ประกอบทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1. มีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในตนเอง
2. มีการดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุข
3. ยอมรับความเป็นจริงเกี่ยวกับตนเอง
4. ยอมรับความเป็นจริงที่เกี่ยวกับบุคคลอื่น
5. ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้
6. สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นได้จาก

การศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรพัฒนาการทางอารมณ์ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการจัดทำโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยมีสมมติฐานการวิจัยดังนี้

1. หลังจากได้รับโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานพัฒนาการทางอารมณ์ของกลุ่มทดลองหลังการทดลอง และระยะติดตามผลการทดลองสูงขึ้น
2. หลังจากได้รับโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานหลังการทดลอง และระยะติดตามผลการทดลองพัฒนาการทางอารมณ์ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi-experiment research) ซึ่งแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐาน และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติ โดยมีการวัดผล 3 ครั้ง คือ ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังทดลอง และระยะติดตามผล

ประชากร

นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 21,351 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนนทรีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 60 คน ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) ดังนี้

1. การสุ่มในระดับเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมี 2 เขตพื้นที่การศึกษาประกอบด้วย เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 และเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยสุ่มได้ เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2

2. การสุ่มในระดับเขตปกครองของกรุงเทพมหานคร จากเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ประกอบด้วย เขตหนองจอก บางรัก บางเขน บางกะปิ พระโขนง มีนบุรี ลาดกระบัง ยานนาวา ห้วยขวาง ดินแดง บึงกุ่ม สาทร จตุจักร ประเวศ คลองเตย สวนหลวง ดอนเมือง ลาดพร้าว วัฒนา หลักสี่ สายไหม สะพานสูง วังทองหลาง คลองสามวา และบางนา และ รวม 25 เขต ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยสุ่มได้เขตยานนาวา

3. การเลือกระดับโรงเรียน ผู้วิจัยเลือกศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดใหญ่พิเศษเนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดใหญ่พิเศษมีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไปจึงมีลักษณะนักเรียนที่มีความหลากหลายและมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้านตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนานักเรียนให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม และรวมไปถึงการจัดกิจกรรมของนักเรียนที่มีความสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของนักเรียนโดยให้นักเรียนได้ปฏิบัติเองทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ การวางแผน การประเมินและการปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นทีมตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับบุคลิกภาพของนักเรียน ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าว ผู้วิจัยได้สุ่มจากโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 เขตยานนาวาในการการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยสุ่มได้ โรงเรียนนนทรีวิทยา

4. การสุ่มระดับห้องเรียน โดยสุ่มจำนวน 2 ห้องเรียน เพื่อกำหนดห้องเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยสุ่มได้ห้องเรียนที่ 1 เป็นกลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน และห้องเรียนที่ 2 เป็นกลุ่มทดลองจำนวน 30 คน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้จากคะแนนพัฒนาการทางอารมณ์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1 แบบวัดพัฒนาการทางอารมณ์

ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการศึกษา เอกสาร ตำรา สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านแนวคิด ทฤษฎีองค์ประกอบและขั้นตอน รวมถึงการวัดความสามารถทางอารมณ์ และพัฒนาการทางอารมณ์ โดยใช้กรอบมาตรฐานการวัดระดับพัฒนาการและวุฒิภาวะทางอารมณ์ เพื่อนำหลักการและวิธีการดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดพัฒนาการทางอารมณ์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งพัฒนาแบบวัดพัฒนาการทางอารมณ์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่สร้างขึ้นจากแนวคิดและงานวิจัยของ เสริมศรี กาญจนสินธุ์ (2539) เป็นมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ (5-Point Likert Scale) 1 = ไม่ตรงเลย 5 = ตรงมากที่สุด ผู้วิจัยพบว่าการกำหนดลักษณะของบุคคลที่มีพัฒนาการทางอารมณ์สามารถจัดแบ่งกลุ่มลักษณะของการมีพัฒนาการทางอารมณ์ได้เป็นลักษณะที่เกี่ยวกับตนเอง และลักษณะพัฒนาการทางอารมณ์ต่อบุคคลอื่นและสภาพแวดล้อม ที่ได้จากการศึกษาบริบทและองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งทั้งสองลักษณะสามารถสรุปเป็นองค์ประกอบได้ 6 องค์ประกอบ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีทั้งเป็นข้อคำถามที่เป็นเชิงบวก และเชิงลบโดยมีจำนวนใกล้เคียงกันทั้งสิ้น 48 ข้อ โดยนำแบบวัดพัฒนาการทางอารมณ์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านที่มีความเชี่ยวชาญด้านพัฒนาการทางอารมณ์ การพัฒนาแบบวัดทางอารมณ์ เชาว์อารมณ์ ด้านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในงานวิจัยด้านจิตวิทยา และด้านตัวแปรทางจิตวิทยา ตรวจสอบเพื่อหาคุณภาพของแบบวัดในด้านความตรงตามเนื้อหา โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการของพัฒนาการทางอารมณ์ (Item Object Congruence, IOC) โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อสอบที่มีคุณภาพควรมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป แล้วนำแบบวัดพัฒนาการทางอารมณ์ที่ผ่านการวัดกับกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์หาความเที่ยง (reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ครอนบัคแอลฟา (Cronbach Alpha coefficient) พบว่าแบบวัดพัฒนาการทางอารมณ์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ .742 ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินระดับของพัฒนาการทางอารมณ์ (เสริมศรี กาญจนสินธุ์, 2539) ดังนี้

- 5.00 หมายถึง พัฒนาการทางอารมณ์อยู่ในระดับสูงมาก
- 4.00 หมายถึง พัฒนาการทางอารมณ์อยู่ในระดับสูง
- 3.00 หมายถึง พัฒนาการทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง
- 2.00 หมายถึง พัฒนาการทางอารมณ์อยู่ในระดับต่ำ
- 1.00 หมายถึง พัฒนาการทางอารมณ์อยู่ในระดับต่ำมาก
- 2 โปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐาน

ผู้วิจัยพัฒนาและออกแบบโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรม 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ผู้เรียนต้องมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง
2. ผู้เรียนเข้าใจวิธีการจัดการเรียนแบบกระบวนการเรียนที่ใช้ทีมเป็นฐานโดยแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5-7 คน
3. ผู้เรียนทำการทดสอบ RAT (Readiness Assurance Test) เป็นข้อสอบแบบตัวเลือกซึ่งเป็นการทดสอบความรู้ของผู้เรียนก่อนเข้าชั้นเรียนเพื่อประเมินระดับความพร้อมและความรู้ของผู้เรียนโดยทำเป็นรายบุคคลก่อน ซึ่งการทำรายบุคคลจะเรียกข้อสอบว่า IRAT (Individual Readiness Assurance Test) เพื่อเป็นการให้สมาชิกภายในทีมเลือกคำตอบของแต่ละคนโดยที่ไม่มีใครทราบคำตอบที่ถูกต้อง หลังจากนั้นสมาชิกภายในทีมก็จะร่วมกันอภิปรายและแสดงเหตุผลของแต่ละคนว่าเหตุใดจึงเลือกคำตอบตามที่ของแต่ละคนได้เลือกและหลังจากนั้นจึงทำการทดสอบกันภายในทีมหรือ GRAT (Group Readiness Assurance Test) การทดสอบแบบ GRAT เพื่อเป็นการทดสอบที่สมาชิกทุกคนภายในทีมต้องช่วยกันเลือก และตัดสินใจว่าตัวเลือกที่ทุกคนภายในทีมให้เหตุผลและลงความเห็นว่าเป็นคำตอบที่เหมาะสมที่สุดของทีม ซึ่งเป็นการอภิปรายและให้เหตุผลว่าทำไมจึงเลือกคำตอบนี้ให้เป็นคำตอบของทีม โดยผู้สอนจะเป็นผู้ที่รู้คำตอบที่ถูกต้องเพียงคนเดียวและเฉลยคำตอบที่ละข้อ ซึ่งทีมแต่ละทีมต้องอธิบายและให้เหตุผลใน การเลือกคำตอบ
4. ผู้เรียนในทีมทุกคนสามารถยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกที่แสดงความคิดเห็นและเป็นการยอมรับให้สมาชิกภายในทีมได้แสดงความคิดเห็น ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้บทวนหลักการและแนวคิดของการเรียน
5. ผู้เรียนได้ตระหนักถึงเนื้อหาที่ได้เรียนรู้การประยุกต์ใช้เนื้อหาจากการเรียนรู้ คุณค่าของการทำงานเป็นทีมในการสร้างสรรค์ผลงาน หรือการแก้ปัญหาที่ยากและท้าทายลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพรวมถึงปฏิสัมพันธ์ที่ช่วยส่งเสริมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น โปรแกรมโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านมีความรู้สึกรับรู้ตนเองในตนเอง ด้านการดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุข ด้านการยอมรับความเป็นจริงเกี่ยวกับตนเอง ด้านการยอมรับความจริงเกี่ยวกับบุคคลอื่น ด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง และการแสดงอารมณ์ออกได้อย่างเหมาะสม ด้านความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น ซึ่งใช้เวลาในการดำเนินโปรแกรมรวมทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที และนำไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อศึกษาความเหมาะสมของแผน และระยะเวลาในแต่ละขั้นที่ใช้ จำนวน 1 กิจกรรมเป็นเวลา 50 นาทีกับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการทดลองใช้โปรแกรมคือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 60 คน โรงเรียนนนทรีวิทยา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โดยกิจกรรมที่ซึ่งมีกิจกรรมดังนี้ โดยการออกแบบกิจกรรมแต่ละกิจกรรมผู้วิจัยได้เลือกใช้เนื้อหาที่เป็นแบบเนื้อหาทั่วไป (content free) ซึ่งผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกเนื้อหาของกิจกรรมโดยใช้เกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาของแต่ละกิจกรรม โดยการศึกษาบริบทและความสนใจของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเรื่องใกล้ตัวและเป็นสิ่งที่กลุ่มตัวอย่าง โดยเฉพาะในวัยรุ่นที่อาจจะได้มีประสบการณ์ตรงกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่ผู้วิจัยได้คัดเลือก มาใช้ประกอบในการจัดโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานของ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมทั้งหมด 12 กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมที่ 1 “กิจกรรม ปฐมนิเทศ” และกิจกรรมที่ 2 “ตำนานกุหลาบ” กิจกรรมที่ 3 “ประวัติการเชิดสิงโต” และ กิจกรรมที่ 4 “ที่มาของคำว่าก๊ิบเกยุเร่ก้า” กิจกรรมที่ 5 “กำเนิดกล้วยเตี้ยมัดไท” กิจกรรมที่ 6 “การตัดเค้กในวันแต่งงาน” กิจกรรมที่ 7 “ไฟแช็คกับไม้ขีดไฟ” กิจกรรมที่ 8 “ช็อกโกแลตสีขาวมีจริงหรือ” กิจกรรมที่ 9 “ทำไมกระดุมของผู้ชายอยู่ด้านขวากระดุมของผู้หญิงอยู่ด้านซ้าย” กิจกรรมที่ 10 “กางเกงยีนส์” กิจกรรมที่ 11 “ที่มาของการให้ทิป” และ กิจกรรมที่ 12 “ที่มาของชื่อเงาะโรงเรียน”

วิธีดำเนินการทดลองและเก็บข้อมูล

1. ขั้นเตรียมการทดลอง

1.1 เพื่อชี้แจงเรื่องระยะเวลาในการวิจัยและทำความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐาน และการเก็บรวบรวมผลคะแนนพัฒนาการทางอารมณ์ ด้วยแบบวัดพัฒนาการทางอารมณ์

1.2 เก็บข้อมูลก่อนการทดลอง ด้วยแบบวัดพัฒนาการทางอารมณ์โดยวัดก่อนเริ่มทดลอง 1 สัปดาห์ และใช้คะแนนจากแบบวัดพัฒนาการทางอารมณ์เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม ทำการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธี จับสลาก เพื่อแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน

2. ขั้นดำเนินการทดลอง

ดำเนินการทดลองให้กับกลุ่มทดลอง โดยดำเนินการใช้โปรแกรมให้กับนักเรียนในกลุ่มทดลอง กำหนดสัปดาห์ละ 2 ครั้งๆ ละ 50 นาที เป็นเวลา 8 สัปดาห์ โดยใช้ช่วงเวลาเรียนชั่วโมงวิชาแนะแนวและ ชั่วโมงอิสระ ในช่วงนี้กลุ่มควบคุมจะได้รับการสอนตามปกติ

3. ขั้นหลังการทดลอง

3.1 ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มทำแบบวัดพัฒนาการทางอารมณ์ หลังการทดลอง 1 สัปดาห์ และหลังจากจบการทดลอง 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยติดตามผลตามลำดับและนำคะแนนที่ได้จากแบบวัดพัฒนาการทางอารมณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์คะแนนพัฒนาการทางอารมณ์ระยะหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยค่าสถิติพื้นฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนพัฒนาการทางอารมณ์ด้วยการทดสอบค่าทีแบบอิสระ (Independent t-test)

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนพัฒนาการทางอารมณ์ระยะก่อนการทดลองและระยะหลังการทดลองของกลุ่มทดลองด้วยค่าสถิติพื้นฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนพัฒนาการทางอารมณ์ด้วยการทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ (Dependent t-test)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพัฒนาการทางอารมณ์ระยะก่อนการทดลองของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม

ห้องเรียน	N	M	SD	t	Sig.
กลุ่มทดลอง	30	2.6236	.18285	.968	.337
กลุ่มควบคุม	30	2.5722	.22596	.968	

* $p < .05$

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพัฒนาการทางอารมณ์ในระยะหลังการทดลอง ระยะติดตามผลการทดลอง และระยะก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ค่าสถิติ	คะแนนพัฒนาการทางอารมณ์			
	M	SD	t	p
ระยะหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง	3.6056	.31586	4.811	.000*
ระยะหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม	3.2896	.17209		
ระยะติดตามผลของกลุ่มทดลอง	3.4903	.30875	6.254	.000*
ระยะติดตามผลของกลุ่มควบคุม	3.0361	.25071		
ระยะก่อนการทดลองของกลุ่มทดลอง	2.6236	.18285	.968	.337
ระยะก่อนการทดลองของกลุ่มควบคุม	2.5722	.22596		

* $p < .05$

จากการประเมินในระยะหลังการทดลองของกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพัฒนาการทางอารมณ์แตกต่างกันในระยะหลังการทดลอง โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพัฒนาการทางอารมณ์ คือ 3.6056 และ 3.2896 ตามลำดับ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ .31586 และ .17209 ตามลำดับ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์คะแนนพัฒนาการทางอารมณ์ของกลุ่มทดลองด้วยการทดสอบค่าที ที่เป็นอิสระต่อกัน (t-test independent Samples) ในระยะหลังการทดลองกับกลุ่มควบคุม พบว่าระยะหลังการทดลองค่าเฉลี่ยของคะแนนพัฒนาการทางอารมณ์ของกลุ่มทดลองในระยะหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาจากค่าสถิติพื้นฐานจากการประเมินในระยะติดตามผลการทดลองของกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติมีค่าเฉลี่ยคะแนนพัฒนาการทางอารมณ์แตกต่างกันในระยะติดตามผลการทดลองโดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพัฒนาการทางอารมณ์คือ 3.4903 และ 3.0361 ตามลำดับ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ .30875 และ .25071 ตามลำดับ

ผลการวิจัย

1. โปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์กันภายในทีมเพื่อต้องการฝึกให้นักเรียนได้ช่วยกันเรียนรู้ การคิดแก้ปัญหาาร่วมกัน และการแสดงความคิดเห็น รวมไปถึงการรู้จักการยอมรับฟังข้อคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งสมาชิกทุกคนในทีมจะมีความรับผิดชอบร่วมกัน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน ทุกคนในทีมมีบทบาทในการช่วยดำเนินงานของทีม ซึ่งต้องอาศัยทักษะของการเรียนรู้ที่ดี มีการสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการประสานงานและติดต่อสื่อสารที่ดี เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีขั้นตอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 ชี้แจงจุดประสงค์ของการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐาน ขั้นที่ 2 แบ่งกลุ่มนักเรียนโดยมีขนาด 5-7 คน ขั้นที่ 3 ทำการทดสอบ RAT ขั้นที่ 4 อภิปราย และ ขั้นที่ 5 สะท้อนผล

2. ผลของการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐาน

2.1 หลังจากได้รับโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 พัฒนาการทางอารมณ์ของกลุ่มทดลอง หลังการทดลองและระยะติดตามผลการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 หลังจากได้รับโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังการทดลอง และระยะติดตามผลการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้นำเสนอการอภิปรายออกเป็น 3 ประเด็นได้แก่ ลักษณะของโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐาน ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ผลของการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐาน โดยนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. ลักษณะของโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐาน

จากการศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ดำเนินโปรแกรมด้วยการเข้าทีมการทำงานเป็นทีมและการทำงานเป็นกลุ่มที่ใช้เป็นรูปแบบการสอนวิธีหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเน้นการฝึกทักษะการปรับตัว ซึ่ง Michaelsen & Mennenga (2012) ได้เสนอความหมายของการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานว่าเป็นกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่มหรือทีมและระหว่างกลุ่มหรือทีม เพื่อให้ผู้เรียนหรือสมาชิกในทีมเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน เกิดการเรียนรู้ในเชิงลึกและเกิดการคิดเชิงวิพากษ์พร้อมๆ กับเสริมสร้างทักษะการปรับตัว การทำงานร่วมกันกับผู้อื่น และการสื่อสารของผู้เรียนให้ดีขึ้น ซึ่งการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานจะเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นผ่านบริบทของสังคมและวัฒนธรรมว่ามีบทบาทต่อการส่งเสริมและสนับสนุนการเกิดภาวะทางอารมณ์ของนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งยังสามารถช่วยพัฒนาในด้านปัญญาและทักษะการคิดแก้ปัญหาต่างๆ ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่ง Zaccaro & Klimoski (2002) ได้อธิบายความหมายและความสำคัญของการเรียนเป็นทีมที่ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีทักษะการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลและการระดมความคิดในการช่วยการแก้ปัญหา ดังนั้นการให้การสนับสนุนการเรียนรู้ในการเรียนเป็นทีมจึงมีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนในทุกๆ ด้าน ทั้งทางด้านสติปัญญา อารมณ์และสังคม เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจที่มีความเข้มแข็งในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทิมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยรุ่น มีอายุ 17 ปี ดังนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าเนื่องจากนักเรียนในวัยนี้มีพัฒนาการทางอารมณ์ที่อยู่ในช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ และเป็นช่วงวัยที่เข้าสู่ช่วงวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่ต้องการการเข้ากลุ่มเพื่อนและเป็นช่วงเวลาที่ต้องการการยอมรับของสังคม เนื่องจากสังคมของวัยรุ่นนั้นมักจะเริ่มต้นจากโรงเรียน สถานศึกษา วัยนี้มักจะใช้เวลากับเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ สังคมจะเป็นช่วงสำคัญที่วัยรุ่นใช้เป็นแหล่งในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ และเป็นช่วงในการค้นหาตัวเองในสิ่งที่ชอบ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทิมเป็นฐานจึงมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการพัฒนาและส่งเสริมลักษณะการเรียนรู้ในช่วงวัยรุ่นได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นยังสามารถส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าคะแนนระดับพัฒนาการทางอารมณ์ของกลุ่มทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการสอนด้วยโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทิมเป็นฐานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นทันที อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับการอธิบายถึงความสำคัญของพัฒนาการทางอารมณ์ในช่วงวัยรุ่นของ ศรีเรือน แก้วกังวาน (2549) ซึ่งอธิบายถึงความสำคัญของพัฒนาการทางอารมณ์ไว้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงและความเจริญเติบโตทางร่างกายทั้งภายในและภายนอก ที่กระทบกระเทือนแบบแผนอารมณ์ของเด็กวัยรุ่น และวัยรุ่น เด็กมีอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย สับสน อ่อนไหว มีความเข้มของอารมณ์สูง ไม่มั่นคง ระดับความเข้มของอารมณ์แต่ละอย่างๆ นั้นขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพดั้งเดิมของเด็ก อย่างไรก็ตามสิ่งเร้าหรือสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่สำคัญทำให้อารมณ์สามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลการวิจัยของกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติมีระดับคะแนนพัฒนาการทางอารมณ์เพิ่มขึ้นในระยะหลังการทดลอง ซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุหนึ่งของการเพิ่มคะแนนพัฒนาการทางอารมณ์ เนื่องจากการปิดเรียนชั่วคราวเนื่องจากสภาวะทางการเมืองที่ไม่ปกติในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่ทำให้นักเรียนได้มีอิสระในการหยุดเรียนและได้พบปะ และเล่นกับเพื่อนในช่วงเวลาว่าง ซึ่งสอดคล้องกับการให้นิยามความหมายของพัฒนาการทางอารมณ์ที่ พรพนทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2553) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการทางอารมณ์ไว้ว่าเป็นสภาพ การเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจอันเนื่องมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและอินทรีย์

3. ผลของการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทิมเป็นฐาน

3.1 การแบ่งเนื้อหาในรายวิชาผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาแต่ละหน่วย โดยมีเนื้อหาที่เป็นเรื่องความรู้ทั่วไป และเป็นเนื้อหาที่เหมาะสมกับสิ่งที่นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ให้ความสนใจและสามารถพบได้ในเหตุการณ์ต่าง ๆ และเตรียมคำถามที่ให้แสดงความคิดเห็นเชิงวิพากษ์ประมาณ 1-2 ข้อในแต่ละแผนการเรียนรู้

3.2 ชี้แจงรายละเอียดของการเรียน ในช่วงแรกของเรียน ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดของการเรียนที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทิมเป็นฐาน ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยใช้วิธีในการแบ่งกลุ่มนักเรียนในแต่ละครั้งโดยวิธีการจับฉลาก การนับเลข การเลือกสี และการนับตัวอักษร ในขั้นตอนนี้ นักเรียนจะมีลักษณะที่รู้สึกสนุก ตื่นเต้น และเพลิดเพลินไปกับการเข้ากลุ่ม และสามารถทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถมีอารมณ์เชิงบวกและเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Savelsberg (2012) ได้ศึกษาผลของการเรียนรู้โดยใช้ทิมเป็นฐานที่มีต่อการลดภาวะความเครียด ความเบื่อหน่ายในการเรียนของกลุ่มนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่3 พบว่าการเรียนแบบทิมสามารถช่วยให้นักเรียนมีความมั่นใจ

ในการเรียน มีความสนุกและรับรู้ว่ามีเพื่อนคอยช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหาหรือไม่เข้าใจในเนื้อหาของการเรียนได้ดีขึ้น

3.3 การทดสอบ RAT ซึ่งเป็นการสอบวัดความรู้ของนักเรียนจากการอ่านก่อนเข้าชั้นเรียน ข้อสอบได้เน้นที่รายละเอียดของเนื้อหาเพื่อประเมินระดับความพร้อมและความรู้ของนักเรียน โดยทำเป็นรายบุคคลที่เรียกว่า IRAT เพื่อเป็นการให้สมาชิกภายในทีมเลือกคำตอบของแต่ละคนโดยที่ไม่มีใครทราบคำตอบที่ถูกต้อง หลังจากนั้นสมาชิกภายในทีมก็จะร่วมกันอภิปรายและแสดงเหตุผลของแต่ละคนว่าเหตุใดจึงเลือกคำตอบตามที่ของแต่ละคนได้เลือกและหลังจากนั้นจึงทำการทดสอบกันภายในทีมหรือ GRAT การทดสอบแบบ GRAT ซึ่งทั้ง IRAT และ GRAT เป็นข้อสอบชุดเดียวกันที่เป็นการใช้ประเมินระดับความพร้อมของผู้เรียนในส่วนเนื้อหาของสาระในการเรียนรู้ในชั้นนี้ผู้วิจัยได้ทำการออกข้อสอบ RAT จำนวนทั้งสิ้น 12 เรื่อง

3.4 การเปิดโอกาสหรือการยอมรับให้อภิปราย ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้ทบทวนหลักการและแนวคิดของการเรียน ในขั้นตอนนี้ นักเรียนมีพฤติกรรมที่เห็นได้ชัดในขณะทำการทดลองคือการไม่ยอมฟังเหตุผลของสมาชิกของแต่ละทีม เนื่องจากต่างคนต่างก็เชื่อว่าตนเองจะต้องถูกเสมอ ซึ่งผู้วิจัยพบว่าในบางครั้งที่ได้จะต้องมีโอกาสได้กลับมาอยู่ร่วมกับสมาชิกในห้องกับคนที่เด็กไม่ชอบก็จะเป็นปัญหาและอุปสรรคในการทำงานร่วมกันเป็นทีม ดังนั้นการเสริมสร้างพัฒนาการทางอารมณ์และการรู้จักยอมรับความคิดของผู้อื่น จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถทำให้นักเรียนได้ปรับตัวและควบคุมตนเองได้ในทางที่เหมาะสม

3.5 การให้ผลสะท้อนกลับ นักเรียนได้ตระหนักถึงเนื้อหาที่ได้เรียนรู้ การประยุกต์ใช้เนื้อหาจากการเรียนรู้คุณค่าของการทำงานเป็นทีมในการสร้างสรรค์ผลงาน หรือการแก้ปัญหาที่ยากและท้าทาย รวมถึงปฏิสัมพันธ์ที่ช่วยส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่น ในขั้นตอนนี้จากการทดลองพบว่านักเรียนแต่ละกลุ่มจะสะท้อนผลเพียงคนเดียว จึงทำให้นักเรียนบางคนไม่ได้พัฒนาไปตามขั้นตอนของกระบวนการเรียนที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐาน

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะโดยแบ่งเป็น 2 ประเภดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานมีคะแนนพัฒนาการทางอารมณ์ หลังการทดลองและระยะติดตามผลการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติ แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของนักเรียนได้ ดังนั้นครูผู้สอนสามารถนำโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ที่มีการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานไปประยุกต์ในกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาและส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนทุกระดับชั้นสามารถพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ได้อย่างเต็มศักยภาพ

2.2 ควรศึกษาระดับของพัฒนาการทางอารมณ์ของนักเรียนโดยแยกออกเป็นรายด้านตามองค์ประกอบของพัฒนาการทางอารมณ์ 6 องค์ประกอบ

2.3 ควรมีการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของพัฒนาการทางอารมณ์ทุกประเภทในคนไทยอย่างกว้างขวาง โดยศึกษาทุกเพศทุกวัยทั้งในสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และหน่วยงานรวมถึงสาขาอาชีพต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับพัฒนาการทางอารมณ์มากยิ่งขึ้น

2.4 ควรมีการศึกษาวิจัรยะยาวกับกลุ่มตัวอย่างเดิมเพื่อที่จะได้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการทางอารมณ์ในกลุ่มตัวอย่างที่เปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลาที่ผ่านมา เช่น 5 ปี หรือ 10 ปี เป็นต้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑*. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์ ครูสภาลาดพร้าว.

กรมสุขภาพจิต. (2554). *ข่าวสารกรมสุขภาพจิต ฉบับเดือนมิถุนายน 2554*. นนทบุรี: สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.

ทิตินา แคมมณี. (2551). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*.

(ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2553). *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ*. (ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์. (2551). *พัฒนาการมนุษย์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2549). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย วัยรุ่น-วัยสูงอายุ*. (ครั้งที่ 9).

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559*. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2556). *จิตวิทยาการศึกษา*. (ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสริมศรี กาญจนสินธุ์. (2539). *การเปรียบเทียบปฏิกิริยาจริยธรรมของพยาบาลที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่สูงและต่ำต่อพฤติกรรมการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอดส์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

Goleman, D., & Boyatzis, R. E. (2003). Modeling group structures in pedestrian crowd simulation. *IEEE Trans Vis Comput Graph*, 7(2), 152-164.

Michaelsen, L. K. (2008). Team-based learning for health professions education: A guide to using small groups for improving learning. Sterling, VA: Stylus.

Michaelsen, L. K., & Sweet, T. (2011). Group information elaboration and group decision making: The role of shared task representations. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 10(5), 82-97.

- Michaelsen, L. K., & Mennenga H, A. (2012). Development and psychometric testing of the team-based learning student assessment instrument. *Nurs Educ*, 37(4), 168-172.
- Savelsberg, L. (2012). Team-based Learning: A promising strategy to foster active learning. *Journal of Learning Education*, 21(3), 125-128.
- Zaccaro, S., & Klimoski, R. (2002). The interface of leadership and team process. *Group and Organization Management*, 27(1), 4-14.